

Brüssel, 9. aprill 2026
(OR. en)

7982/26

AGRI 245
AGRIFIN 74
FORETS 49
PROCIV 70
ENV 317

MÄRKUS

Saatja: Nõukogu peasekretariaat

Saaja: Delegatsioonid

Teema: Põllumajanduse ja kestliku metsamajandamise strateegiline tähtsus metsa- ja maastikupõlengute riski ennetamise ning metsa- ja maastikupõlengutele vastupanu võime tugevdamisel

- Teave komisjonilt
- Arvamuste vahetus

Komisjoni teatises *metsa- ja maastikupõlengute integreeritud riskijuhtimise* kohta (dok 7652/26) käsitletakse ökoloogilist, majanduslikku, kultuurilist ja sotsiaalset mõõdet kogu riskijuhtimistsükklis (ennetamine, valmisolek, reageerimine ja taastumine). See on vastus kiireloomulisele vajadusele tegeleda metsa- ja maastikupõlengute riskijuhtimisega, koondades kõik poliitikavaldkonnad ja osalejad ühisesse lähenemisviisi, et vähendada metsa- ja maastikupõlengute riski. See tugineb konsultatsioonidele ELi institutsioonide ja organite, liikmesriikide, ekspertide, sidusrühmade ja akadeemiliste ringkondadega ning selle eesmärk on tugevdada nende koostööd, et tegeleda suurenevate probleemidega metsa- ja maastikupõlengute riskide valdkonnas.

Metsa- ja maastikupõlengute ulatus, sagedus ja hävitavus ELis suureneb, mis tekitab märkimisväärseid sektoriüleseid riske. 2025. aasta metsa- ja maastikupõlengute hooaja kohta näitavad andmed, et ELis on põlenud üle miljoni hektari – ala, mis on suurem kui Küpros. See on enneolematult suur metsa- ja maastikupõlengutest mõjutatud ala ELis. Viimasest viiest aastast neljal on põlenud alade suurus ületanud ajaloolist keskmist, kusjuures ka tulekahjude intensiivsus on suurenenud. Metsa- ja maastikupõlengud ei piirdu enam Lõuna-Euroopaga, vaid mõjutavad ka maailmajao kesk-, põhja- ja idapiirkondi. Sellel suundumusel on ulatuslikud tagajärjed, sealhulgas inimelude kaotus, ökosüsteemide kahjustamine, õhukvaliteedi halvenemine, mulla degradeerumine, erosioon, elurikkuse vähenemine ning negatiivne mõju põllumajandusele, metsandusele ja taristule. Metsa- ja maastikupõlengutest tulenev ELi iga-aastane majanduslik kahju on hinnanguliselt ligikaudu 2,5 miljardit eurot.

Kliimamuutused on sagedasemate kuumalainete, põudade ja kõrgete temperatuuride peamine katalüsaator, luues tingimused, mis soodustavad metsa- ja maastikupõlengute puhkemist ja levikut. Muutused maakasutuses, looduslike ökosüsteemide seisundi halvenemine, maapiirkondade rahvastikukadu ja traditsioonilistest tavadest loobumine on suurendanud kergesti süttiva taimse materjali akumulereerumist. Samal ajal on metsa- ja maastikupõlengute ohtu suurendanud linnade laienemine metsaaladele. Kuni 96% metsa- ja maastikupõlengutest tekib inimtegevusest, mis on seega nende peamine põhjus. Metsa- ja maastikupõlenguid põhjustavad tavaliselt taristuga seotud sädemed või tahtlik tegevus.

Majandamata taimestikust tulenev kergesti süttiva materjali akumulereerumine suurendab suurte metsa- ja maastikupõlengute tõenäosust. Seetõttu on põllumajandustootjatel, metsamajandajatel ja maakogukondadel oluline roll metsa- ja maastikupõlengute ennetamisel. Selleks, et vähendada metsa- ja maastikupõlengute intensiivsust ja aeglustada tule levikut, on olulised aktiivsed ja kestlikud maamajandamistavad, näiteks karjatamine, metsade harvendamine, liikide mitmekesistamine ja mitmekesisemate maastike edendamine.

EL pakub rahastamisallikaid ennetuseks, valmisolekuks, reageerimiseks ja taastumiseks. Tõhususe tagamiseks on vaja neid rahastamisvahendeid paremini jälgida ja strateegiliselt kasutada. Ühine põllumajanduspoliitika (ÜPP) on toetanud metsa- ja maastikupõlengute ennetamist ja nendest taastumist. Tehakse ettepanek jätkata programmitöö perioodil 2028–2034 praegu kättesaadavaid vahendeid, sealhulgas neid, mis on ette nähtud metsade ja põllumajandusmaa taastamiseks pärast loodusõnnetusi. Muud meetmed, nagu looduse taastamine, sealhulgas märgaladel ja metsaaladel, aitavad samuti suurendada vastupanuvõimet põlengutele, parandades asjaomaste ökosüsteemide tervist ja vähendades põua mõju.

Esmane vastutus metsa- ja maastikupõlengute ohjamise eest lasub liikmesriikidel koos piirkondlike omavalitsuste ja maahaldajatega, samal ajal kui EL pakub toetust rahastamise ning andmete ja teadmiste jagamise abil.

Praegused probleemid, mis takistavad meie metsa- ja maastikupõlengute ennetamise poliitika tõhusust, hõlmavad ebajärjekindlaid andmeid, aegunud ohukaarte, põlengukäitumise mitteoptimaalset modelleerimist ning piiriüleste ja mitut riski hõlmavate hindamiste piiratud integreerimist.

Selleks on juba olemas ELi vahendid seire- ja varajase hoiatamise teenuste jaoks, nagu Copernicus ja Euroopa metsatulekahjude teabesüsteem (EFFIS), ning liikmesriike julgustatakse neid süstemaatiliselt kasutama, et toetada metsa- ja maastikupõlengutega seotud riskijuhtimist ning aidata neil otsustada, millised projektid vajavad rahastamist. Komisjoni eesmärk on neid vahendeid tõhustada ja töötada ELi tasandil välja riskide standarditud modelleerimine. Liikmesriike julgustatakse edendama maapõhiste metsa- ja maastikupõlengute ennetamise meetmete kasutuselevõttu ning parandama varajase hoiatamise süsteeme, põlengute seiret, põlengukäitumise modelleerimist, riskihindamist ja kõrgresolutsiooniga andmete kasutamist otsuste tegemisel.

Kuna suure osa metsa- ja maastikupõlengutest on põhjustanud inimtegevus, on väga oluline muuta käitumist. Juurdepääs riskiteabele ja sihipärane teabevahetus võivad ennetustegevust toetada. Valmisolekumeetmed hõlmavad evakueerimise kavandamist, kogukonna kaasamist ja haridust.

Mõnes piirkonnas puudub piisavalt koolitatud personal ja varustus. Tuletõrjujad vajavad asjakohast kaitsevarustust, väljaõpet ja tuge. EL innustab võtma liidu elanikkonnakaitse mehhanismi kaudu reageerimismeetmeid, sealhulgas tuletõrjajate eelpaigutamine ja ühise lennutuletõrje sõidukipargi arendamine (rescEU). Täiendavad jõupingutused keskenduvad koostalitlusvõime, koolituse ja analüüsivõimekuste parandamisele.

Tunnistades vajadust võtta selles valdkonnas täiendavaid meetmeid ning võttes arvesse komisjoni teatist *metsa- ja maastikupõlengute integreeritud riskijuhtimise* kohta, on eesistujariik Küprose eesmärk hõlbustada tööd nimetatud teatises välja kuulutatud soovitusel metsa- ja maastikupõlengute integreeritud ohjamise kohta. Arvestades soovitusel valdkondadeülest sisu, arutatakse seda üldasjade nõukogus. Pidades silmas ka seda, kui oluline on tugevdada seost ennetamise, valmisoleku, reageerimise ja taastumise vahel ning ELi ja liikmesriikide meetmete kaudu antavat toetust tõhusaks rakendamiseks, kutsub eesistujariik ministreid üles vahetama arvamusi järgmistes küsimustes, et aidata sellele protsessile kaasa:

Kuidas saab ühine põllumajanduspoliitika (ÜPP) koos muude ELi vahenditega paremini toetada põllumajandustootjaid, metsamajandajaid ja maapiirkondi metsa- ja maastikupõlengute riskide ennetamisel ja ohjamisel, sealhulgas tugevamate stiimulite kaudu selliste maamajandamistavade jaoks, mis vähendavad kergesti süttiva taimse materjali kogunemist ja suurendavad maastiku vastupanuvõimet? Kuidas saaks seda toetust veelgi parandada täiendava avaliku ja erasektori rahastamisega väljaspool ÜPP raamistikku?

Võttes arvesse metsa- ja maastikupõlengute kasvavat intensiivsust ja sagedust kogu Euroopas, kuidas saab stimuleerida kestlikku metsamajandamist ja tugevdada taastamist ning kuidas saab metsa- ja maastikupõlengute riski ennetamist paremini integreerida riiklikku metsapoliitikasse, taastamiskavadesse ja maakasutuse planeerimisse, eelkõige looduslike maastike ja linnapiirkondade vahelistel üleminekualadel ning maa kasutamata jätmisest mõjutatud piirkondades, et suurendada vastupanuvõimet ning kaitsta maakogukondi ja ökosüsteeme?